

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2008, sp. zn. 29 Cdo 2301/2008, ECLI:CZ:NS:2008:29.CDO.2301.2008.1

Číslo: 58/2009

Právní věta: Jestliže konkursní věřitel znovu přihlásí do konkursu prohlášeného podle zákona č. 328/1991 Sb. pohledávku, která již byla přezkoumána a o které dosud probíhá incidenční spor, konkursní soud řízení o v pořadí druhé přihlášce téže pohledávky zastaví pro překážku věci zahájené.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2008

Spisová značka: 29 Cdo 2301/2008

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs

Předpisy: § 104 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 13 odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007

§ 20 odst. 4 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007

§ 22 odst. 4 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007

§ 66a odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007

§ 83 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 11. 1. 2006 K r a j s k ý s o u d v Ostravě, odkazuje na ustanovení § 66a odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání a § 83, § 103 a § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, zastavil řízení o přihlášce pohledávky konkursní věřitelky VS, spol. s r. o., ve výši 16 842 147 Kč, z titulu nezaplacených směnek, uplatněné podáním ze 17. 5. 2005, pro překážku věci zahájené (proto, že tatáž pohledávka téže konkursní věřitelky /uplatněná podáním z 27. 10. 2004/ již byla přezkoumána 1. 4. 2005, jsou o ní dále vedena řízení o určení její pravosti a výše a nejde o pohledávku vázanou na podmínku).

K odvolání dotčené konkursní věřitelky V r c h n í s o u d v Olomouci v záhlaví označeným usnesením ze dne 3. 5. 2007 potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Odvolací soud přitakal soudu prvního stupně v závěru, že projednání označené přihlášky vskutku brání překážka litispendence.

Proti usnesení odvolacího soudu podala označená konkursní věřitelka dovolání, namítajíc, že je nesprávné a požadujíc, aby je Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatelka soudům nižších stupňů vytýká, že vadně vyhodnotily problematiku litispendence v případě opakované přihlášky pohledávky konkursního věřitele ve smyslu ustanovení § 22 ZKV, majíc za to, že posledně označené ustanovení je speciálním právním předpisem, který slouží pouze pro potřeby konkursního řízení a je určen k jiným účelům než ustanovení § 83 o. s. ř. Podle dovolatelky je konkursní věřitel oprávněn přihlásit svou pohledávku do konkursu nejen ve lhůtě stanovené v usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, nýbrž ještě v dodatečné lhůtě (ve smyslu § 22 odst. 2 ZKV do dvou měsíců po prvním přezkumném jednání). Žádný právní předpis pak konkursnímu věřiteli nezakazuje, aby z procesní opatrnosti (při prekluzivních lhůtách k podání přihlášek) využil obou těchto možností. Důvod, proč pohledávku přihlásila podruhé, tkví podle dovolatelky v tom, že dva konkursní věřitelé (č. 20 a 21) zčásti a zcela její pohledávku popřeli, přičemž jako důvod popření uvedli málo srozumitelné důvody vztahující se k právnímu titulu nezaplacených směnec. „S ohledem na právní nestálost v soudním rozhodování takovýchto věcí“ teoreticky není vyloučeno, že oni konkursní věřitelé uspějí v soudních řízeních o určení pravosti a výše dovolatečiny pohledávky, vedených na základě dovolatelčiných žalob. Dovolatelka proto podala přihlášku pohledávky z opatrnosti znovu a doplnila ji o další údaje, v původní přihlášce uvedené méně podrobně. Kdyby z jakýchkoliv důvodů neobstála původní přihláška, musela by být v každém případě zjištěna pohledávka podle druhé přihlášky. V tom smyslu je druhá přihláška - podle dovolatelky - přihláškou podmíněné pohledávky.

Na tomto základě dovolatelka uzavírá, že důvod zastavit řízení o podmíněné pohledávce, a tím dovolatelce odejmout možnost v zájmu procesní opatrnosti využít příležitosti k opětovnému podání přihlášky (ve lhůtě dle § 22 odst. 2 ZKV), dán není.

Dovolání je přípustné dle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., není však důvodné. N e j v y š š í s o u d proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Jakkoliv dovolací argumenty nejsou výslovně přiřazeny žádnému z dovolacích důvodů taxativně vypočtených v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., z obsahového hlediska jde o kritiku správnosti právního posouzení věci co do závěru o existenci překážky věci zahájené, jíž je vyhrazen dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 83 odst. 1 o. s. ř. zahájení řízení brání tomu, aby v téže věci probíhalo u soudu jiné řízení.

Dle ustanovení § 104 odst. 1, věty první, o. s. ř., jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví.

Z ustanovení § 13 odst. 1 písm. c) ZKV se pak podává, že usnesení o prohlášení konkursu obsahuje (mimo jiné) i výzvu, aby věřitelé ve lhůtě stanovené soudem přihlásili u soudu všechny své pohledávky; tato lhůta nesmí být kratší třiceti dnů a delší tři měsíců.

Podle ustanovení § 22 ZKV, jestliže je to možné, přezkoumá správce i přihlášky došlé po přihlašovací lhůtě; jinak pro ně soud nařídí zvláštní přezkumné jednání. Konkursní věřitelé pohledávek přezkoumávaných při zvláštním přezkumném jednání nemohou popřít pravost, výši nebo pořadí

pohledávek přezkoumaných při předchozích přezkumných jednáních. Ustanovení § 21 odst. 3 platí obdobně (odstavec 1). K pohledávkám, které jsou přihlášeny později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání, se nepřihlíží. Takto přihlášené pohledávky nemají účinky podle § 20 odst. 8; o tom správce vyrozumí věřitele, který opožděnou přihlášku podal (odstavec 2).

Ustanovení § 66a odst. 1 ZKV pak určuje, že pro konkurs a vyrovnání se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak. V této podobě platila výše citovaná ustanovení občanského soudního řádu a zákona o konkursu a vyrovnání již v době prohlášení konkursu na majetek dlužnice (18. 10. 2004) a od té doby nedoznala změn (až do 1. 1. 2008, kdy byl zákon o konkursu a vyrovnání zrušen /s tím, že ve dříve zahájených konkursních řízeních se podle něj i nadále postupuje/ zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení /insolvenčním zákonem/).

Nejvyšší soud především poznamenává, že dovolatelka zjevně nesprávně interpretuje vztah úpravy obsažené v § 13 odst. 1 písm. c) ZKV k úpravě obsažené v § 22 ZKV. Žádné z těchto ustanovení totiž konkursnímu věřiteli nepřiznává (a dovolatelka se mylí, usuzuje-li jinak) „oprávnění“ přihlásit pohledávku do konkursu nejen ve lhůtě stanovené v usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, nýbrž ještě v dodatečné lhůtě dané ustanovením § 22 odst. 2 ZKV.

Lhůtu k uplatnění pohledávky v konkursu prostřednictvím přihlášky vymezuje konkursnímu věřiteli konkursní soud v usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, a to prostřednictvím úpravy obsažené v § 13 odst. 1 písm. c) ZKV v rozmezí od 30 dnů do 3 měsíců (přičemž její počátek se odvíjí od vyvěšení usnesení o prohlášení konkursu na úřední desce konkursního soudu). Ustanovení § 22 ZKV pak upravuje důsledky chování těch konkursních věřitelů, kteří ochranu svých práv v konkursním řízení zanedbali (lhostejno, zda vědomě či nevědomky), výzvu konkursního soudu nerespektovali a pohledávku v rozporu s ní přihlásili do konkursního řízení až po uplynutí lhůty určené pro tento procesní úkon v usnesení o prohlášení konkursu (srov. k tomu v textu § 22 odst. 1 ZKV i obrat „přihlášky došlé po přihlašovací lhůtě“). Ustanovení § 22 odst. 1 ZKV se z tohoto pohledu zabývá postupem správce konkursní podstaty a konkursního soudu ohledně opožděných přihlášek, jež mohou být i tak v konkursu přezkoumány, § 22 odst. 2 ZKV pak určuje časovou hranici („později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání“), po jejímž uplynutí má nedbalost či neobratnost věřitele fatální důsledky pro možnost uplatnění jeho pohledávky v konkursu (k přihlášce podané po uplynutí této lhůty se v konkursu nepřihlíží).

O tom, že nejde o úpravu zabývající se „oprávněním“ konkursního věřitele, svědčí i skutečnost, že až do 30. 4. 2000 dikce § 22 odst. 1 ZKV výslovně předjímal (v tehdejší větě druhé) možnost soudu uložit konkursním věřitelům, kteří opožděné přihlášky podali, náhradu nákladů spojených se zvláštním přezkumným jednáním a že v této souvislosti zákon hovořil o „opožděných přihláškách“. To ostatně potvrzuje i ustálená rozhodovací praxe soudů. Tak již pod bodem XXXIX., str. 208 (384), stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, [Cpjn 19/98](#), uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud vysvětlil, že závěr, že po prohlášení konkursu na majetek dlužníka nepřihlásil u soudu alespoň jeden věřitel své nároky, lze učinit (při úvaze o možnosti zrušit konkurs podle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV) již po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek do konkursu určené (dle § 13 odst. 1 ZKV) v usnesení o prohlášení konkursu a nikoliv až po uplynutí lhůty stavené v § 22 odst. 2 ZKV.

Ustanovení § 13 odst. 1 písm. c) ZKV a § 22 ZKV nelze rovněž interpretovat jako ustanovení, jež věřiteli umožňují (dovolují) podávat přihlášky též pohledávky (přihlašovat tutéž pohledávku) u konkursního soudu opakovaně až do vyčerpání lhůty uvedené v § 22 odst. 2 ZKV. Zákon o konkursu a vyrovnání vychází z toho, že věřitel přihlásí svou pohledávku do konkursu řádně a včas napoprvé.

Záměr připustit, aby konkursní věřitel jednu a tutéž pohledávku přihlašoval do konkursu opakovaně

(z pohledu racionálního chodu konkursního řízení zbytečně) se nepodává ani ze zásad, jež ovládají české konkursní řízení, ani z cíle a účelu sledovaného úpravou obsaženou v zákonu o konkursu a vyrovnání, ba ani z jednotlivých ustanovení tohoto zákona. Dovolatelka sama přitom potvrzuje, že podáním ze 17. 5. 2005 přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadkyně tutéž pohledávku, jako je ta, již ve stejném konkursu uplatnila podáním z 27. 10. 2004 a o jejíž pravosti a výši dosud vede (v důsledku jejího popření konkursními věřiteli č. 20 a 21) incidenční spor.

Dovolatečiny úvahy jsou pak zjevně nepřiléhavé i co do úsudku, že podruhé takto přihlásila stejnou pohledávku jen jako vázanou na splnění podmínky. Podmínkou ve smyslu § 20 odst. 4 ZKV se rozumí podmínka plynoucí z právního vztahu mezi přihlašovatelem pohledávky (věřitelem) a dlužníkem; podmínka, jež tkví v tom, že přihlašovatel pohledávky prohraje dřívější spor o pravost a výši téže pohledávky, podmínkou v intencích § 20 odst. 4 ZKV není.

Doveden ad absurdum by dovolatelčin názor, že tatáž pohledávka může být do konkursu na majetek dlužníka přihlášena opakovaně, znamenal připustit, že týž konkursní věřitel může až do vypršení lhůty určené ustanovením § 22 odst. 2 ZKV účinně přihlásit stejnou pohledávku do stejného konkursu ne dvakrát (jako v této věci) ale třeba pětkrát, desetkrát nebo i stokrát. Takový procesní postup je zjevně neúčelný a odporuje jak společnému zájmu konkursních věřitelů, tak i efektivnímu dosažení účelu a cíle konkursu.

Důvody, jež dovolatelka snáší na podporu závěru o opodstatněnosti druhého přihlášení téže pohledávky (že může prohrát incidenční spor v důsledku toho, jak přihlašovanou pohledávku poprvé odůvodnila a že druhou přihlášku téže pohledávky doplnila o další údaje, v původní přihlášce uvedené méně podrobně), neobstojí ani z pohledu ustálené rozhodovací praxe soudu o skutkových mezích sporu o určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky.

Již v rozsudku z 30. 1. 2003, sp. zn. [29 Cdo 1089/2000](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2003, pod číslem 35, Nejvyšší soud vysvětlil, že obsahuje-li přihláška pohledávky do konkursu údaje, jež nezaměnitelným způsobem identifikují skutek (skutkový děj), na jehož základě věřitel přihlašuje svůj nárok (v peněžité formě) do konkursu, ale konkursní věřitel (přihlašovatel pohledávky) ani do skončení přezkumného jednání nevyličil všechny skutečnosti významné pro posouzení, zda jde o pohledávku pravou, uplatněnou ve správné výši a ve správném pořadí, je to důvodem k popření pohledávky, nikoliv důvodem k odstraňování vad přihlášky. Jestliže pak konkursní věřitel (přihlašovatel pohledávky) ve včas podané žalobě o určení pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky (nebo v pozdějších fázích řízení o této žalobě) popřené správcem konkursní podstaty nebo některým z konkursních věřitelů uvede vedle rozhodujících skutečností, jež obsahovala již přihláška, i další potřebná tvrzení, významná podle hmotného práva pro jeho úspěch v incidenčním sporu (pro doložení toho, že jde o pohledávku pravou, že jde o pohledávku uplatněnou ve správné výši nebo o pohledávku uplatněnou ve správném pořadí), pak tím nevybočuje z mezí, kladených jeho žalobním tvrzením ustanovením § 23 odst. 2, věty první, zákona ZKV (srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. [29 Odo 833/2003](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročník 2006, pod číslem 90). Jinak řečeno, prostor pro podrobnější vylíčení skutečností opodstatňujících řádně přihlášenou nevykonatelnou pohledávku, popřenou konkursními věřiteli, měla dovolatelka v žalobě o určení pravosti a výše popřené pohledávky (k postupu při vadách přihlášky srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 29/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Výše formulované závěry lze shrnout tak, že zákon o konkursu a vyrovnání nepočítá s tím, že by konkursní věřitel opakovaně přihlašoval do konkursu tutéž pohledávku a takový postup neumožňuje.

Zbývá určit, jak se má konkursní soud po procesní stránce vypořádat s tím, že stejný konkursní věřitel tutéž pohledávku do téhož konkursu i tak přihlásí.

Vzhledem k tomu, že sám zákon o konkursu a vyrovnání procesní řešení tohoto nežádoucího stavu nenabízí, jeví se přiléhavou přiměřená aplikace občanského soudního řádu (§ 66a odst. 1 ZKV). Nástrojem, který v občanském soudním řádu nejlépe vystihuje podstatu řešeného konfliktu, je pak právě institut překážky věci zahájené, upravený ustanovením § 83 odst. 1 o. s. ř., jenž následně odůvodňuje postup podle § 104 odst. 1 o. s. ř. Uvedené platí tím více, že text zákona (srov. – byť jen pro účely posouzení běhu lhůt – § 20 odst. 8 ZKV) i ustálená judikatura soudů (srov. např. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 1089/2000](#) nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2000, sp. zn. [32 Cdo 906/98](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2001, pod číslem 93) vnímá přihlášku věřitelovy pohledávky do konkursu obecně jako podání, které má charakter žaloby.

Soudy nižších stupňů tedy nepochybily, jestliže uzavřely, že za daného stavu je namístě zastavit řízení o v pořadí druhé dovolatelčině přihlášce téže pohledávky do konkursu vedeného na majetek úpadkyně pro překážku věci zahájené.

Dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tudíž dán není. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).